

Landssamtök lífeyrissjóða

Námskeið um
lífeyrissjóðalögin
Marz 2008

Bjarni Þórðarson
tryggingastærðfræðingur

Lagaákvæði um aðkomu tryggingastærðfræðinga

- Lágmarkstryggingavernd í 4. gr.
- Það athugist að 56% reglan er afstæð.
- Hún gildir aðeins á tilteknum tíma en tekur ekki tillit til þess sem liðið er.
- Tilgreina þarf iðgjaldið sem til þarf.
- Heimilt að ná lágmarki með samþættingu samtryggingar og séreignar.

Réttindi skilgreind í 14. -17. gr.

- Ellilífeyrisaldur 65 – 70 ár. Frestun og flýting og áhrif á fjárhæð.
- Mánaðarlegar greiðslur og verðtrygging.
- Skipting ellilífeyrisréttinda milli maka.
- Lágmarkstími iðgjaldsgreiðslu til að öðlast rétt til örorkulífeyris og lífeyris til maka og barna sem og til framreiknings réttinda.
- Grunnregla frestunar, flýtingar og skiptingar: Jafngildi fjárhagslega.

19. gr.

- Óheimilt að skerða áunnin réttindi ef iðgjaldagreiðslur falla niður.
- Réttindi í tveimur eða fleiri sjóðum skal samhæfa þannig að menn hvorki glati rétti né auki hann.
- Flutningar réttinda milli sjóða.
- Endurgreiðslur til erlendra ríkisborgara.
- Eingreiðsla lífeyris ef lágar fjárhæðir.

Lágmarksfjöldi sjóðfélaga.

- Í 21. gr. eru ákvæði um að minnst 800 sjóðfélagar greiði reglulega iðgjald.
- Ef fjöldaskilyrði er ekki fullnægt þá er ákvæði um áhættudreifingu að hluta eða öllu leyti.

Tryggingafræðileg athugun

- Í 24. og 39. gr. er fjallað um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana og ýmis skilyrði í sambandi við þær.
- Í reglugerðum eru frekari ákvæði um hinar ýmsu forsendur um útreikninga skuldbindinga og mat eignaliða.
- Hrein eign+núv. iðgjalda=Núv. áfallinna skuldbindinga+núv. framtíðarréttinda.

Framhald 39. gr.

- Vikmörk á mismun eigna og skuldbindinga
- 10% regla og reglan um 5% 5 ár í röð.
- Áhrif breytinga á fjárhagsstöðu sjóðs.
- Ef sjóður getur ekki staðið við skuldb. sínar.
- Tillögur til úrbóta og tilkynna FME.

Slit og samruni.

- 48. gr. fjallar um slit og samruna.
- Slitaferli ákveðið og endalokin flutningur réttinda til Söfnunarsjóðs líf.réttinda.
- Samrunaferli býsna algengt. 2 eða fleiri sj.
- Grundvallarregla: Hver og einn sjóðfélagi beggja (allra) sjóða verði ekki fyrir réttindaskerðingu vegna samrunans.

Sjóðsöfnun vs gegnumstreymi

- Flest almannatryggingakerfi byggja á gegnumstreymi, þ.e. teknanna er aflað á sama ári og lífeyrir er greiddur. Leiðir til þess að skattheimtan fer vaxandi eftir því sem öldruðum fjölgar.
- Ísl. líf.sj. byggja á sjóðsöfnun, þ.e. hver kynslóð er sjálfri sér nóg. Að því leyti sem fjölgun aldraðra stafar af lengingu meðalævinnar þarf sjóðurinn að grípa til sértækra ráða en ekki vegna fækkunar þeirra sem eru á starfsaldri.

Hvaða þættir ákvarða lífeyri?

- Ávöxtun
- Lífslíkur
- Örorkulíkur
- Barneignalíkur
 - Kostnaður
- Kaupmáttaraukning
 - Kynjahlutfall

Meðalævilengd

- Þróun undanfarna áratugi fyrir 65 ára
- Tímabil Konur Karlar
- 1971-75 17,8 15,0
- 1986-90 18,7 15,5
- 1996-00 19,6 16,7
- 2001-05 20,6 17,8
- 2006 20,6 18,3
- Lenging 30 ár 2,8 2,8

Ólifun meðalævi???

- Dánartíðni hvers aldurshóps metin yfir ákveðin tímabil
- Gert ráð fyrir að hver aldurshópur sæti þeirri dánartíðni þar til yfir lýkur.
- Þetta þýðir að gert er ráð fyrir að hópur tvítugra sæti dánartíðni viðmiðunartímabilsins næstu 86 árin. Hópur sextugra næstu 46 árin.
- Réttindaávinnsla 20 ára sjóðfélaga miðar við að æviskeið hans og jafnaldra hans frá ellilífeyrisaldri verði í samræmi við útreikninga byggð á dánartíðni á viðmiðunartímabilinu.

Áhrif mismunandi ævilengdar, örorku og vaxta á meðalréttindi

- Þróun meðalréttinda ef ---
- Örorkutíðni 70% 100% 130%
- 1986-90 100 92 86
- 1996-00 95 88 82
- 2001-05 90 84 78
- 3,25% 85 79 74
- 3,90% 99

Hvað er til ráða

- Eðlileg viðbrögð við lengingu meðalævinnar er að hækka lífeyrisaldurinn.
- Hækkun um eitt ár þýðir um 5-6% lækkun skuldbindinga og er þá tekið tillit til réttindaauka og aukins örorkulífeyris.
- Hækkun iðgjalds
- Tímasetning

Kaupmáttaraukning

Kaupm aukning	Einst. hækkun	Jöfn ávinnsla	Aldurs
0%	0%	58,8	58,8
1%	0%	48,3	46,7
1%	1%	45,5	43,1
1,5%	1%	41,7	38,9

Þversagnir eða hvað?

- Annars vegar:
- Hagsmunir lífeyrissjóða og sjóðfélaga
- Hins vegar:
- Krafan um lækkun vaxta
- Væntingar um lengra ævikvöld
- Væntingar um flýtingu töku lífeyris

Lífeyriskerfi 1

- Lífeyriskerfi sem byggir á jafnri ávinnslu.
- Mjög gott kerfi að uppfylltum vissum skilyrðum.
- Sjóðfélagar í sama sjóðnum alla starfsævina.
- Launaferill sjóðfélaga svipaður yfir starfsævina.

Lífeyriskerfi 2

- Ástæður þess að flestir sjóðir notuðu jafna réttindaávinnsla eru sögulegar og eiga rót sína í aðstæðum í upphafi 8. áratugarins.
- Hvaða vör steðjuðu að þessu kerfi?
- Kaupmáttaraukning (mismunandi)
- Tilfærsla réttinda (og þá fjármuna) innbyrðis milli sjóðfélaga.
- Ásókn úr öðrum sjóðum (með aldurstengda ávinnslu).
- Einstakar innborganir.

Aldurstengd réttindaávinnsla

- Réttindin sem sjóðfélagar ávinna sér eru þeim mun lægri fyrir hverja krónu sem þeir eru eldri.
- Fjórfaldur munur á réttindum tvítugs og sextugs.
- Enginn munur milli kynja.
- Sjóður ónæmur fyrir kaupmáttaraukningu og aukainnborgunum.

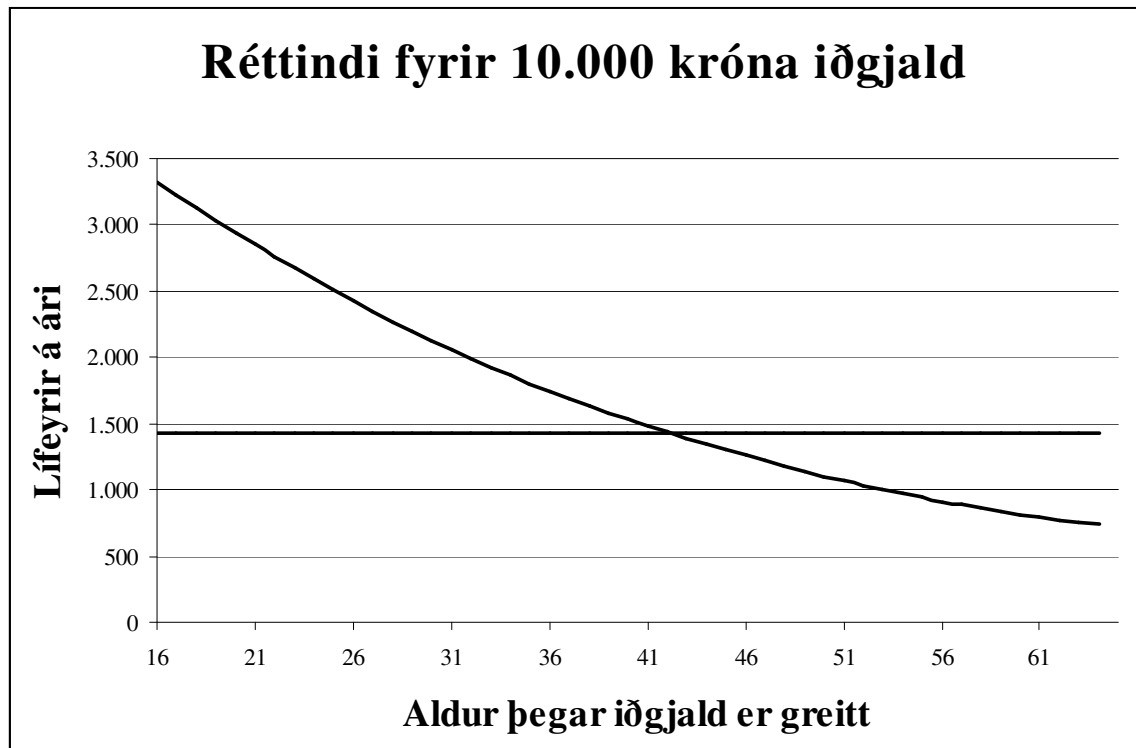
Breytt um kerfi

- Var hægt að breyta um kerfi á réttlátan hátt?
- Umreikna fortíð?
- Breyta framtíð?
- Hvað er umframeign vegna áunninna réttinda???
- Við kjöraðstæður er hún jafnhá hallanum á framtíðinni.

Breytt um kerfi 2

- Við framtíðarlausnina hjá flestum sjóðum var umframeigninni varið til þess að skapa greiðandi sjóðfélögum möguleika til jafnrar ávinnslu.
- Miðað var við iðgjöld á árinu 2003.
- Allt umfram þau iðgjöld (verðtryggð) ávinna rétt í aldurstengdu kerfi.

Dæmi um réttindaávinnslu

Niðurstaða athugunar

Jöfn ávinnsla

Áfallin skuldb. +10.000 9%

Framtíðarskuldb. -7.000 -9%

Samtals 3.000 1,6%

Aldurst. ávinnsla

Áfallin skuldb. +4.000 3,4%

Framtíðarskuldb. -1.000 -1,4%

Samtals 3.000 1,6%

Um samruna

- Á síðustu tveimur áratugum hefur sjóðum fækkað mjög hér á landi vegna margra samrunaferla.
- Þetta hefur leitt til verulegrar hagræðingar vegna sparnaðar í rekstri, bættra möguleika í ávöxtun sem og bættrar áhættudreifingar.

LOKAORÐ

- Það er vissulega tilefni til þess að óska Íslenskum lífeyrissjóðamönnum til hamingju með þann stórkostlega árangur sem þeir hafa náð á síðustu tveimur til þremur áratugum og hefur nú verið staðfestur rækilega. Í lok ársins 2006 náði Ísland þeim árangri að skipa efsta sætið í röðun þjóða eftir hlutfalli lífeyrissparnaðar af landsframleiðslu.